כהן גדול ביום הכפורים יוכיח. משאר קרבנות לא מצי למידק דתמיד היה על מצחו כדמשמע בפ' האומר (קדושין סו.) הקם להם (ג) לית שבין עייף משמע שהיה על מצחו אפי' שלא בשעת העבודה: **שטומאה** הותרה בציבור. אין הדבר תלוי בציבור כדאמרינן בפ' הוציאו לו (יומא דף נ.) שהרי פר יום"כ וחציתי כהן גדול ופסח דקרבן יחיד (ג) הוא ודומין שבת וטומאה ופר העלם דבר של ציבור ושעירי ע"ז וחגיגה דקרבן ציבור הם ואין דומין אלא נקוט האי כללא בידך כל שזמנו קבוע דוחה ואפילו ביחיד וכל שאין זמנו קבוע אינו דוחה ואפילו בציבור:

ונשים משלימות לטהורים ועודפין עליהן. תימה דבפ' כילד צולין (פסחים דף עט. ושם) פליגי בשהיו ישראל מחצה טהורים ומחצה טמאין דרב אמר הללו עושין לעצמן והללו עושין לעצמן ורב כהנא אמר טהורים עושין את הראשון וטמאין עושין את השני ואיכא דאמר רב כהנא אמר טהורים עושין את הראשון וטמאים אין עושין לא את הראשון ולא את השני והשתא קשיא דהכא כמאן אי כרב אי כליעזר בתרא דרב כהנא למה לי משלימות ועדיפות סגי ואי כליעזר קמא דרב כהנא למה לי עדיפות במשלימות סגי וי"ל דנקט משלימות ועדיפות דהשתא לטולהו ליתי עשה אלא כתורה ולכן ביקש רחמים על עצמו וה"מ לשנויי לבסוף סבר נשים בראשון חובה וכשני רשות ולכך ביקש דלא אליבא דר"ש קיימינן דאית ליה בפ' האשה (שם לא.) דנשים בראשון רשות:

מכדי מפוריא לפסחא כו'. אמתני' דעדיות (פ"ז מ"ז) דמייתי בפרק הנזקין (לקמן דף פז. ושם) הם העידו שמעבירין את השנה כל אדר הוה מצי לאקשויי: ורבי

[1]כי אכלו את הפסח בלא ככתוב כי התפלל חזקיהו עליהם לאמר ה' הטוב יכפר בעד רבי שמעון אומר אם מפני הטומאה עיברוה מעוברת אלא מפני מה ביקש רחמים על עצמו שאין מעברין אלא אדר [א]והוא עיבר ניסן בניסן ר' שמעון בן יהודה אומר משום ר"ש מפני שהשיא את ישראל לעשות פסח שני: אמר מר רבי יהודה אומר מעברין אלמא אית ליה לרבי יהודה [2]טומאה דחויה היא בציבור והא תניא ציץ בין [ב]שישנו על מצחו ובין שאינו על מצחו מרצה דברי רבי שמעון ר' יהודה אומר [3]עודו על מצחו מרצה אין עודו על מצחו אינו מרצה א"ל ר' שמעון כהן גדול ביום הכיפורים יוכיח שאינו על מצחו ומרצה אמר לו רבי יהודה הנח ליום הכיפורים שטומאה הותרה בציבור וליטעמיך תיקשי לך היא גופה ר' יהודה אומר מעברין ואמר ר' יהודה מעשה בחזקיה מלך יהודה שעיבר את השנה מפני הטומאה וביקש רחמים על עצמו אלא חסורי מחסרא והכי קתני אין מעברין את השנה מפני הטומאה [ד]ואם עיברוה מעוברת רבי יהודה אומר אינה מעוברת ואמר רבי יהודה וכו' אי הכי ר' שמעון אומר אם מפני הטומאה עיברוה מעוברת היינו תנא קמא אמר רבא לכתחלה איכא בינייהו תניא נמי הכי אין מעברין את השנה מפני הטומאה לכתחילה ר' שמעון אומר מעברין אלא מפני מה בקש רחמים על עצמו שאין מעברין אלא אדר והוא עיבר ניסן בניסן אמר מר [ה]שאין מעברין אלא אדר [ו]והוא עיבר ניסן בניסן ולית ליה לחזקיה [2]החדש הזה לכם זה ניסן ואין [ז]אחר ניסן טעה בדשמואל דאמר שמואל [ח]אין מעברין את השנה ביום שלשים של אדר הואיל וראוי לקובעו ניסן ואיהו סבר הואיל וראוי לא אמרינן תניא נמי הכי אין מעברין את השנה ביום שלשים של אדר הואיל וראוי לקובעו ניסן: רבי שמעון בן יהודה אומר משום רבי שמעון מפני שהשיא את ישראל לעשות פסח שני היכי דמי אמר רב אשי כגון שהיו ישראל מחצה טמאים ומחצה טהורים ונשים משלימות לטהורים ועודפות עליהם מעיקרא סבר [ז]נשים בראשון חובה דהוו מיעוטן טמאים ומיעוטן מידחו לפסח שני ולבסוף סבר נשים בראשון רשות דהוו להו טמאים רובא ורובא לא מדחו לפסח שני: גופא אמר שמואל אין מעברין את השנה ביום שלשים של אדר הואיל וראוי לקובעו ניסן עיברוה מאי אמר עולא אין מקדשין את החדש קידשו מאי אמר רבא בטל העיבור רב נחמן אמר [ט]מעובר ומקודש א"ל רבא לרב נחמן מכדי מפוריא לפיסחא תלתין יומין הוו ומפוריא (פ) דרשינן בהלכות הפסח [י]דתניא [יא]שואלין בהלכות הפסח קודם לפסח שלשים יום רשב"ג אומר שתי שבתות וכי מטי ריש ירחא מרחקין ליה אתי לזלזולי בחמץ אמר ליה [יב]מידע ידיעי דשתא מעברתא בחושבנא תליא מילתא אמרי חושבנא הוא דלא סליק להו לרבנן עד השתא אמר רב יהודה אמר שמואל אין מעברין את השנה אלא א"כ היתה תקופה חסירה רובה של חודש וכמה רובה של חודש ששה עשר יום דברי רבי יהודה רבי

משנתן תקופת החמה הם מתגגלין וכשרבין ימי שנות החמה על שנות הלבנה יותר מדאי מתאחר האביב יותר מדאי מתאחר הפסח שהמועדות אנו קובעין אחר תולדות הלבנה: **אין מעברין את השנה.** על התקופה אח"כ חישבו ומצאו שתקופת תמוז חסירה מהשלמת תשעים וא' יום שלא רובו של חדש תשרי דברי ר' יהודה רבי

עין משפט נר מצוה

קב א מיי' פ"ד מהל' גזילת מקדש הלכה יח:
קג ב מיי' שם הל' עו:
קד ג מיי' שם הל' ח:
קה ד מיי' פ"ד מהל' קידוש החדש הל' ו:
קו ה מיי' פ"ד מהל' גזילת מקדש הל' יח:
קז ו מיי' שם ופ"ד מהל' קה"מ הלכה יד:
קח ז מיי' פ"ה מהל' קרבן פסח הל' ח [ופ"ז שם הל' ג]:
קט ח מיי' פ"ד מהלכות קידוש החדש הל' יד:
קי ט טוש"ע א"ח סי' תכט סעיף א:
קיא י מיי' פ"ד מהל' קידוש החדש הל' ג:

רבינו חננאל

עיברוה מעוברת. ר' יהודה אומר אינה מעוברת. וא"ר יהודה מעשה בחזקיה מלך יהודה שעיבר השנה מפני הטומאה וביקש רחמים על עצמו. ר' שמעון אומר מעברין השנה מפני הטומאה לכתחלה ומפני מה ביקש חזקיה רחמים על עצמו משום דטעה בהא דשמואל דאמר אין מעברין השנה ביום שלשים של אדר הואיל וראוי לקובעו ניסן הוא סבר הואיל וראוי לא אמרינן ונמצא שעיבר ניסן בניסן והתורה אמרה החדש הזה לכם ראש חדשים זה ניסן ואין אחר ניסן: **עיברוה** ביום ל' של אדר מאי אמר עולא אין מקדשין את החודש. כלומר אין מקדשין אותו היום שנמצא היום מאדר. קידשוהו מאי אמר רבה כיון שהוקבע בטל העיבור רב נחמן אמר מקודש ומעובר ואקשי עליה רבא בהא. ופריק מידע ידעי דשתא מעברתא בחושבנא תליא מלתא ואמרי חושבנא הוא דלא סליק לרבנן עד האידנא וק"ל כי הדרכים שעליהן היו מעברין השנה הן הלכה למשה מסיני ואי הוה כתב למשה מסיני ואי ועשית פסח לה' הייתי אומר איהו חדש יצא בו האביב נעשה פסח. לפיכך כתיב שמור את חודש האביב אין לך פסח אלא בחודש האביב מכלל שיש לך רשות לעבר חודש אחד עד שיקבע לך זה חדש האביב ופירש בו שמירה למאן קא מזהר להו. שמירה זו לב"ד שיהו קוראין המועדים בזמנן כדכתיב אשר תקראו אותם במועדם מכלל שצריכין שמירה וקריאה: **אמר** רב יהודה אמר רב אין מעברין השנה אלא אם כן היתה תקופת תמוז חסרה לתשלום צ"א יום י"ד יום רובו של חודש תשרי דברי ר' יהודה

מסורת הש"ס

(א) פסחים עו. יומא ז:, (ב) [ע' תוס' דר"ה כא. סד"ה לוי מיקלע וכו'], (ג) ברכות י:, (ד) [פסחים עט: לא:], (ה) מגילה כט: פסחים ו. ר"ה ז. ע"ז ה: [בכורות נח. תוספת' מגילה פ"ג], (ו) ר"ה ז., (ז) הוא דיבור ח' עם דלעיל,

תורה אור השלם

1. כי מרבית הָעָם רבת מאפרים ומנשה יששכר וזבלון לא הִטַהָרו כי אָכלו את הַפֶּסח בלא כַּכתוב כי התפלל יְחִזקִיהו עליהם לאמר יְיָ הַטוב יכפר בעד:
דברי הימים ב ל יח
2. הַחדֶש הַזה לכם רֹאש חֳדָשים ראשון הוא לכם לְחָדשי השָׁנה:
שמות יב ב

הגהות הב"ח

(פ) גמרא ומפוריא דרשינן בהלכות הפסח דתניא שואלין ודורשין בהלכות הפסח: (ב) תוס' ד"ה כהן גדול ביום הכפורים יוכיח. בשעת עבודת פנים, שאינו על מצחו. דהא אין נכנס שם בגגדי זהב דלאמרינן בר"ה (כו.) דאין קטיגור נעשה סניגור (פסחים עז דבע"ז יומא ז.). ומרצה. אם בא בטומאה, דהא ק"ל כל קרבנות הצבור הקבוע להן זמן דוחין את הטומאה, וי' שמעון אית ליה טומאה דחויה היא בצבור ואי לאו משום דאין מקרבין אותה בצבור. שמוט קרבן צבור ואינו צריך לרצוי צריך (יומא ז:) יאין קרבן צבור צריך ליצוי הכין אלא קרבן יחיד (פסחים עז.). **והוא עיבר** ניסן בניסן. קס"ל משנתקדש החדש בשם ניסן נמלך לעבר את השנה ועשאו אדר, כמו שנאמר בדברי הימים (ב ל) ויועץ המלך לעשות הפסח בחדש השני (ברכות י:). **ביום שלשים של אדר.** ואע"פ שלא נתקדש החדש, שעדיין לא בא עליה (שם).

מוסף רש"י

בין שישנו על מצחו. שלא כהן גדול כשמירעה טומאה על הקרבן (יומא ז:). **כהן גדול ביום הכפורים** יוכיח. בשעת עבודת פנים, שאינו על מצחו. דהא אין נכנס שם בבגדי זהב דלאמרינן בר"ה (כו.) דאין קטיגור נעשה סניגור (פסחים עז דבע"ז יומא ז.). ומרצה. אם בא בטומאה, דהא ק"ל כל קרבנות הצבור הקבוע להן זמן דוחין את הטומאה, וי' שמעון אית ליה טומאה דחויה היא בצבור ואי לאו משום דאין מקרבין אותה בצבור. שמוט קרבן צבור ואינו צריך לרצוי צריך (יומא ז:) יאין קרבן צבור צריך ליצוי הכין אלא קרבן יחיד (פסחים עז.). **והוא עיבר** ניסן בניסן. קס"ל משנתקדש החדש בשם ניסן נמלך לעבר את השנה ועשאו אדר, כמו שנאמר בדברי הימים (ב ל) ויועץ המלך לעשות הפסח בחדש השני (ברכות י:). **ביום שלשים של אדר.** ואע"פ שלא נתקדש החדש, שעדיין לא בא עליה (שם).

רבי יוסי אומר אחד ועשרים יום. אם צריך להשלים כ"א יום מחודש תשרי על תקופת תמוז שתקופת תשרי נופלת בכ"ב מעברין ומוסיפין חודש אחד ודומין את המועדות כדי שתקדים תקופת תשרי לחג אבל אם היתה תקופת תשרי נופלת בכ"א דהיינו יום אחד בתוך חולו של מועד אין מעברין: **חג האסיף.** זמן האסיף שבחג דהיינו חולו של חג שיכול לאסוף בו דבר האכל השמר שיהא בתקופת שנה הנכנסת ולא בתוך תקופת תמוז שהיא משנה שעברה. ר' יהודה סבר כולו חג בעינן כלומר כל חולו של מועד בעינן בתקופה חדשה הלכך כשתקופת תמוז חסירה ששה עשר הרי יום אחד מחולו של מועד נמשך לתוכה דחמשה עשר יום עוד ויום ששה עשר חולו של מועד אבל אם היתה תקופת תשרי נופלת ביום ט"ז הרי כל חולו של מועד בתקופה חדשה ואין מעברין. ר' יוסי אומר מקצת חולו של מועד בעינן בתקופה חדשה הלכך כשתקופת תשרי נופלת ביום כ"ב שהוא יום עוד האחרון מעברין את השנה ודומין את המועדות כדי להקדים תקופה לחג אבל אם רואין בית דין באדר שתפול תקופת תשרי ביום כ"א שהוא שביעי של ערבה לאיבא מקצת חולו של מועד בתקופה חדשה אין מעברין. ולמיעברה לאלול ולדחייה למועד חד יומא ואיכא לר' יהודה כולה חג ולרבי יוסי מקצת חג כדפרכינן לקמן [ע"ב] גבי תקופת ניסן ליעברוה לאדר לא אפשר משום דלא מיקלע לן תשרי ביומא דחזיא לי מיעברינן לאלול דהא מעיקרא מסדרינן לירחי דסיתוא כי היכי דלא ליקלע תשרי באד"ו משום דאתו תרי שני בהדדי ומשום שביעי של ערבה דלא ליקלע בשבת וכדאמרינן התם (ר"ה דף יט:) מימות עזרא ואילך לא מצינו אלול מעובר דלא ליקלע באד"ו ואי ניעטרינן לעבורי מיקלקלא רוח השנה כדאמרינן בראש השנה (שם) ובמסכת סוכה (דף מג:) נמי גבי שביעי של ערבה אמרינן לא מיקלע אלול[ב] בשבת אלמא אין הוא דמעייניגן במילתא מעיקרא ומסדרינן לירחי כי היכי דלא באד"ו הלכך כיון דיום שלישי של אלול מיקלע בשלשה או בה' או בז' אי לחית ליה חד יומא בין על ידי עיבור אלול בין על ידי עיבור חדש אחר מיקלע רוח השנה באד"ו ואי מיקלע בשני בשבת דאפשר למידחייה לאחר הואיל וברוב השנים לא פרכינן ליה ולעבורי תרי ירחי ולדחייה תרי יומי לא אפשר דקיימא לן בתמ' ערכין (דף ח:) דלא גרלה לחכמים לעבר שמנה חדשים בשנה אלא אם כן היתה שנה שלפניה מעוברת וכיון דנסדר החדשים אחד מלא ואחד חסר מיקלע לן בתקופה ביום י"ז לרבי יהודה או בכ"ב לרבי יוסי אי מעברין עוד תרי ירחי הוו להו שמנה מעוברין הלכך מעברין את השנה: **אי קסברי יום תקופה גומר.** יום שהתקופה נופלת בו הוא גמר תקופה שעברה ואינה מתקופה חדשה למה לי לרבי יהודה ששה עשר חסירה ולרבי יוסי כ"א בלאו הכי אפילו לא חסרה אלא חמשה עשר לר' יהודה ותפול חדשה בששה עשר או עשרים לרבי יוסי ותפול באחד ועשרים לא לר' יהודה איכא כוליה חג ולא לר' יוסי איכא מקצת חג דהא יום שביעי של ערבה שנופלת בו תקופה מאותה שעברה הוא ולר' יהודה נמי יום ט"ז מתקופה שעברה ואיכא כוליה חג: **מתחיל.** הוא ראשון לימי תקופה הבאה. הלכך לר' יהודה אם תפול בששה עשר שהוא ראשון לחולו של מועד איכא כוליה חג ולר' יוסי אם תפול בשביעי של ערבה איכא מקצת: **מיהיכי יום תקופה גומר דבכי רבי יהודה.** וכיון דיום תקופה גומר למה לי חסירה ששה עשר: **ועוד תניא.** לר' יהודה עשרים דשמעינן מינה דר' יהודה מקצת חג הוא דבעי וקשיא לשמואל בתרתי: **ששה עשר.** ונופלת בשבעה עשר: **עשרים.** ונופלת בכ"א ואע"ג דהוא יום אחרון לחולו של מועד ליכא מקצת חג דלר' יהודה יום תקופה גומר ואינו מן החדשה: **ששה עשר לפני הפסח מעברין.** אם תקופה שלפני הפסח דהיינו תקופת טבת חסירה ששה עשר (ב) בניסן ותקופה נופלת בשבעה עשר מעברין את השנה שכשאתה מונה משבעה עשר בניסן ל"א יום לתקופת ניסן ול"א יום לשל תמוז הרי הם כלים בכ"א בתשרי ותקופה נופלת בכ"ב ואע"ג דלרבי יוסי מיום תקופה מתחיל ליכא מקצת חג בתקופה חדשה כיון עוד י"ד לניסן שהוא מלא ואייר וסיון נ"ט ותמוז ואב נ"ט הרי קל"ב ואלול כ"ט שהוא חסר הרי קס"א וכ"א דתשרי הרי קפ"ב ימי שתי תקופות ושל תשרי נופלת בכ"ב משום הכי מעברין אבל נפלה תקופת תשרי ביום כ"א אין מעברין דיום תקופה מתחיל ואיכא יום אחד מחולו של מועד בתקופה חדשה: **ששה עשר לפני החג.** אם חסרה תקופת תמוז שהוא לפני החג ששה עשר מימי תשרי ונפלה של תשרי בי"ז אין מעברין דאיכא מחולו של מועד בתקופה חדשה טובא. ולקמן פריך אמאי אמר שיתסר אפילו חסרה שיבסר ותמניסר וי"ט ועשרים קאמר נמי ר' יוסי דאין מעברין דהא ששה עשר לפני הפסח הוא דמעברין דהיינו משום דמטית תקופת תשרי בכ"ב: **אף ששה עשר לפני החג מעברין.** דקסבר כוליה חג בעינן. ולקמן פריך היינו תנא קמא: **אחרים.** מפרש טעמייהו לקמן [ע"ב]: **היינו ר' יהודה.** דתרוייהו מקצת חג בעי: איכא

רבי יוסי אומר אחד ועשרים יום ושניהם מקרא אחד דרשו [ו]חג האסיף תקופת השנה [ז]מר סבר כוליה חג בעינן בתקופה חדשה ומר סבר מקצת חג בעינן בתקופה חדשה מאי קא סברי אי קסברי יום תקופה גומר בלאו הכי נמי לא למ"ד כוליה חג איכא ולא למאן דאמר מקצת חג איכא אלא קסברי יום תקופה מתחיל מיתיבי יום תקופה גומר דברי רבי יהודה רבי יוסי אומר יום תקופה מתחיל ועוד תניא [ח]אין מעברין את השנה אלא א"כ היתה תקופה חסירה רובו של חודש וכמה רובו של חדש ששה עשר יום ר' יהודה אומר שתי ידות בחודש וכמה שתי ידות כ' יום ר' יוסי אומר מחשבין ששה עשר לפני הפסח מעברין ששה עשר לפני החג אין מעברין ר"ש אומר אף ששה עשר לפני החג מעברין אחרים אומרים מיעוטו וכמה מיעוטו ארבעה עשר יום קשיא אמר מר רבי יהודה אומר שתי ידות בחודש עשרים יום רבי יוסי אומר מחשבין ששה עשר יום לפני הפסח מעברין היינו רבי יהודה יום תקופה גומר ויום תקופה מתחיל איכא בינייהו אמר מר ששה עשר לפני החג אין מעברין אלא לרבי יוסי ששה עשר לפני החג הוא דלא הא שיבסר ותמניסר מעברין והאמר ששה עשר לפני הפסח אין בציר לא לא אידי ואידי אין מעברין ואידי דתנא רישא ששה עשר לפני הפסח תנא נמי ששה עשר לפני החג ר"ש אומר אף ששה עשר לפני החג מעברין היינו תנא קמא איכא

ורבי יוסי סבר מקצת חג בעינן. פי' בקונטרס דליכא למיפרך וליעבורה לאלול דא"כ מיקלע בא"ד ודוקא לאחרים דקיימי בתקופה ניסן הוא דפריך לקמן וליעבורה לאדר משום דמצינן בקייטא לאסר חד ירחא טפי מכסדרן ויחזור תשרי לדוכתיה ביום הגון ור"ת מפרש דלקמן פריך לכולהו תנאי דאשכחנא כמה תנאי דלא חייסי לאד"ו כי ההיא דס"פ אלו קשרים (שבת דף קיג.) דחלבי שבת קריבים ביום הכפורים דפליגי בה רבי [ד](שמעון) ור"ע וכי משני מלמעלה למטה קא חשיב ה"ה נמי לכולהו תנאי ת"ק ורבי יהודה ור' יוסי ור"ש וקשה דלא יתכן לפרש כן מילתא דר' יוסי דקתני ט"ז לפני הפסח מעברין ט"ז לפני חג אין מעברין ועוד דבפ"פ החליל (סוכה דף נד:) לא אשכח תנא דאתיא כוותיה מתניתין דחלבי שבת קריבים ביום הכפורים אלא אחרים ועוד דרבינא דמשני לעולם אחרים בתשרי קיימי משמע דאתא לשנויי דלא תיקשי וליעבורו לאדר ולא לריכתו לימתר מלמעלה למטה קחשיב ומיהו גם לפירוש הקונטרס ל"ל ע"כ דרבינא לא תירץ כלום מקושיא דליעבריה לאדר דהא אליבא דאחרים קיימא דלא חייסי לאד"ו ולריך נמי לומר לדידיה דמלמעלה למטה קחשיב ומהאי טעמא נמי בחנס דתק בקונטרס לפרש דמעברין לאדר שפיר משום דאפשר לתקוני תשרי בחד מירחי קייטא דלא לריך לטעם זה כיון דאליבא דאחרים קיימי ואין להקשות דהשתא נמי כי נעבר חדש שלם מיקלע תשרי באד"ו למאן דאמר דחודש העיבור כ"ט יום דהא אפשר לתקוני מחד ירחי קייטא למלאות חד טפי מכסדרן וכן למאן דאמר ל' יום לחסר חד מירחי קייטא:

ת"ד לפני הפסח מעברין. פירוש ט"ז ונופלת בי"ז משום תשרי דתקופה נופלת בכ"ב ואיכא אפילו מקצת חג ואפילו נופלת תקופת ניסן בט"ז בניסן או בתחילת היום או בשש שעות ביום מיקלע נמי תקופת תשרי בכ"ב שהרי יש בין תקופה לתקופה ל"א יום וז' שעות ומחצה אלא דכי נפלה תקופת ניסן בי"ז פסיקא ליה דלעולם מעברין אבל בט"ז אם בתחילת הלילה נופלת או בחצי הלילה אין מעברין ומשם ואילך מעברין: איכא

מסורת הש"ס

ב) [תוספ' פ"ב ע"ב], ג) [רש"ש מס"ז], ג) ליקלע כל"ל (רש"ל), ד) [ל"ל ישמעאל].

תורה אור השלם

1. חַג שָׁבֻעֹת תַּעֲשֶׂה לָךְ בְּכוּרֵי קְצִיר חִטִּים וְחַג הָאָסִיף תְּקוּפַת הַשָּׁנָה: שמות לד כב

גליון הש"ם

גמ' מר סבר כולי חג בעי'. עיין טורי אבן מגיגה דף י"ז ע"ב ד"ה אר"י:

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה ששה עשר לפני וכו' ששה עשר מימי ניסן ותקופה:

מוסף רש"י

יום תקופה גומר כו'. רלה לש"י בעמוד ב ושיין לכאן.

בתקופה ישנה לפיכך צריך להיות התקופה חסרה י"ט יום וביום כ' חלה התקופה. נשאר יום א' מן החג בתקופה חדשה והוא יום ערבה. שהוא אחרית חולו של מועד. ור' יוסי אומר כ"א יום אבל אם היתה חסרה לר' יהודה ט"ז יום ולר' יוסי כ' אין מעברין. ושניהם מקרא אחד דרשו וחג האסיף תקופת השנה. ר' יהודה סבר בעינן בתקופה חדשה כוליה חג האסיף והוא חולו של מועד שנקרא חג ויתכן לך לאסוף בו זולתי יום ראשון בלבד שהוא אסור ור' יוסי סבר אפי' יום שביעי של חג אם יהיה בו תקופה חדשה די ואמרינן ר' יהודה ור' יוסי מאי קסברי אי קסברי יום תקופה גומר אפילו אינה חסרה י"ו יום אלא ט"ו יום בלבד והתקופה חלה ביום י"ז של תשרי כיון דאמרת יום תקופה גומר הנה יום י"ו של תשרי מן התקופה הישנה חשוב ואינו מוצא כל יומת חג האסיף בתקופה חדשה דהא יום י"ו של תשרי מחולו של מועד הוא. וכן לר' יוסי יום כ"א של תשרי הוא אחרית חולו של מועד והוא גומר נמצא כל החג בתקופה ישנה. ופרקי' ר' יהודה ורבי יוסי סברי יום תקופה מתחיל. מיתיבי יום תקופה גומר דברי רבי יהודה ר' יוסי אומר יום תקופה מתחיל ועוד תניא אין מעברין את השנה אלא אם כן היתה תקופה חסרה רובו של חודש וכמה רובו של חודש י"ו יום. ר' יהודה אומר שתי ידות בחדש עשרים יום כו' קשיא לרב כי רב אמר דסבירא ליה לר' יהודה רובו של חודש י"ו יום והתניא ר' יהודה אומר עשרים יום ועלתה קשיא לרב קשיא ונדחו דברי רב והזקנו לפרש הברייתא הזו. אמר מר ר' יהודה אומר שתי ידות בחודש כ' יום. ר' יוסי אומר מחשבין י"ו לפני הפסח מעברין י"ו לפני החג אין מעברין ואקשינן מכדי בין ר' יהודה דקתני אם היתה התקופה חסירה כ' יום מתשרי מעברין מכלל שאם היתה חסרה י"ט אין מעברין ובין ר' יוסי דקתני אם היתה תקופת טבת חסירה י"ו יום מניסן מעברין דשלח רב הונא בר אבא לרבא כי חזית דמשכה תקופת טבת עד י"ו בניסן עברה לההיא שתא ולא תחוש לה חדא דבעינן אביב בחדשה של תקופה. ועוד בעינן חג הבא בזמן אסיפה וליכא. דהא כי חשבת דאשתיירו מניסן משכה תקופת ניסן עד י"ח בתמוז ומשכה תקופת תמוז עד כ"א יום של תשרי. השתא בין לר' יהודה דסבר אם היתה תקופת תשרי חסרה י"ט יום אין מעברין ובין לר' יוסי דסבר אם היתה תקופת תשרי חסירה כ' יום אין מעברין תרוייהו מקצת חג בעו מאי בין יום י"ט ליום כ' ופרקי' יום תקופה גומר איכא בינייהו. ר' יהודה סבר יום תקופה גומר ואם היתה התקופה חסרה כ' יום וחלה תקופת תשרי ביום כ"א לחודש. כיון שהוא גומר נמצא כל החג מועד. ור' יוסי סבר יום תקופה מן החדשה הוא ודיו אפי' ביום כ"א לחודש אם חלה התקופה דיו והאי דקתני ר' יוסי אומר י"ו לפני החג אין מעברין לאו דווקא הוא דהא אפי' י"ז או י"ח או י"ט או כ' אין

איכא בינייהו יום תקופה גומר ויום תקופה מתחיל ולא מסיימי. לא שייך כאן תנא בתרא לטפויי אתא כיון דמפסיק שאר תנאי דקאתי לטפויי עלייהו וכן איתא בפרק במה מדליקין (שבת כד.) גבי איכא בינייהו דרב ברונא ולא מסיימי:

שמור את חדש כו׳ שמור אביב של תקופה שיהיה בחדש ניסן. פי׳ בקונטרס אביב של תקופת ניסן היינו ניסן של חמה שיהא בתוך ימי חידוש של לבנה בתקלת וכמה ימי חידוש י״ד ומכאן ואילך היא ישנה וקשה דאם כן מאי קשה ליה וליעבריה לאדר לימא דקסברי יום תקופה גומר דאי נמי מעברי׳ לאדר ונדחייה חד יומא עופל תקופה בי״ד ומתחיל ניסן של חמה בט״ו ולא הוי בתוך ימי חידושה של לבנה ועוד משמע בפרק היו בודקין (לקמן דף מא.) דחידושה של לבנה ממשיך עד ט״ו דא״ר יוחנן עד מתי מברכין על החדש עד שתתמלא פגימתה ומפרשי הרדעי עד ט״ז וא״ל דקסברי אחרים יום תקופה גומר וחידושה של לבנה עד ט״ו הלכך כשנופלת תקופת ניסן בט״ו מעברין לליכא תקופת ניסן של חמה בחידוש של לבנה כלל ופריך לעבריה לאדר כדי שתפול תקופה בי״ד דליכא יום אחד בחידוש של לבנה והא דאמר בשילהי פ״ק דרחש הסנה (ד׳ כא.) כי חזית דמשכה תקופת טבת עד שיתסר ניסן לעברה להאי שתא ולא תימוש לה דכתיב שמור את חדש האביב שמור אביב של תקופה כו׳ נ״ל אפילו בנופלת ביום ט״ז גופיה קאמר וקסבר יום תקופה גומר אפי׳ דכי מעברת לאדר ונופל בט״ו ליכא אביב של תקופה בחידוש דניסן אבל אי משכה עד ט״ו מעברין לאדר ולא מעברינא ליה לשתא והא דקאמר לא תימוש לה היינו לומר דאחרים היא יחידאה היא ואין הלכה כמותו כדפי׳ שם בקונטרס ומיהו התם קשה למה לי טעמא משוש אביב של תקופה תיפוק ליה משוש תקופת תשרי דכשנופלת תקופת ניסן ביום ט״ז נופלת תקופת תשרי פעמים בכ״ח פעמים בכ״ט ואפילו תפול תקופת תשרי בכ״ח ליכא אפילו מקלת חג בתקופה חדשה דהא סבר יום תקופה גומר ולפרש״ת אתי שפיר דכי משכה תקופת טבת עד שיתסר ניסן ונפלה בתחלת הלילה או בו׳ שעות בלילה א״ל לעבר משוש תקופת תשרי דקגי דעבר יום א׳ אחר או תפול תקופת תשרי בכ״ט ואפילו יו״ט ראשון בתקופה חדשה הלכך כי נפלה תקופה בט״ו מעברינן: **חג האסיף כתיב.** חולו של מועד משמע. ומשנינן אחרים הכי משמע להו קרא חג האסיף חג הבא בזמן אסיפה דהיינו סוכות יהא בתקופה חדשה: **זקני השוק.** שאינן מסנהדרין: **קטני עדה.** מסנהדרי קטנה: **מיוחדין שבעדה.** סנהדרי גדולה: **על בסמוך.** ולא צריך למיסמך ממש כתב רחמנא ומסמכו ממש: [3]ולר״י משוש סמיכה ממש לא אינטריך ומסמכו אלא ליכתוב את ידיהם על ראש ואגא גמיר ראש ראש מוסמך ידו על ראש העולה (ויקרא א׳): **מימיך סבי.** לקרות להם רבי: **במקום שבעים וחד קאי.** לפי שהיה משה ראש להם ושקול כנולם: **בידא ממש סמכי ליה.** בלשון בעיא גרסינן ליה כלומר מי בעו לאתנויי ידייהו על ריש דקנא: **למידן דיני קנסות.** דאלהים כתיב (שמות כב) דמשמע דייני מומחין והיינו סמוכין ונשאר דיני ממונות לא בעינן מומחין כדאוקימנא בריש פירקין (דף ג:) משוש נעילת דלת והיכא דליכא נעילת דלת כגון בד׳ שומרין וגזילות דייינין בבבל אע״ג דליכא בקנסא לא בעדינן כדמפרש בהמובל (ב״ק דף פד:) אבל שליחותייהו משוש דלא שכיחא ולית בה חסרון כיס: בטלו

בשם רבי אמר אלו החכמים ורבנן אמרו אלו הבולבוטים: **סמיכה** זקנים. א״ר יוחנן מסמכי סאבי דאקשי׳ מנא לן מדכתיב ויסמוך את ידיו עליו ויצוהו תיסבי בחד זכי תימא משה דרבינו במקום שבעים הוה אי הכי ליבעי שבעים ואמאי תנן בג׳ ועלתה בקושיא. ואפקה רב אשי סמכי ליה בשמא וקרו ליה רבי ויהבי ליה רשותא למידן דיני דקנסות. ואקשינן וחד לא סמיך והא רבי

איכא ביניהו יום תקופה מתחיל ויום תקופה גומר ולא מסיימי מיעוטו וכמה מיעוטו ארבעה עשר יום מאי קסברי אי קסברי יום תקופה גומר וכוליה חג בעינן האיכא אמר רב שמואל בר רב יצחק [6]אחרים בתקופת ניסן קיימי דכתיב [1]שמור את חדש האביב [א]שמור אביב של תקופה שיהא בחדש ניסן וליעבריה לאדר אמר רב אחא בר יעקב תנא מלמעלה למטה קחשיב והכי קאמר עד מיעוטו מעברין וכמה מיעוטו ארבעה עשר יום רבינא אמר לעולם אחרים בתשרי קיימי וקסברי אחרים כוליה חג בעינן ויו״ט ראשון יום טוב ראשון [2]חג האסיף כתיב [3]חג הבא בזמן אסיפה: סמיכת זקנים: ת״ר [3]וסמכו זקני [4]יכול זקני השוק ת״ל עדה אי עדה יכול קטני עדה ת״ל העדה מיוחדין שבעדה וכמה הן [7]וסמכו שנים זקני שנים ואין ב״ד שקול מוסיפין עליהם עוד אחד הרי כאן חמשה דברי רבי יהודה רבי שמעון אומר זקני שנים ואין בית דין שקול מוסיפין עליהן עוד אחד הרי כאן שלשה ור׳ שמעון הכתיב וסמכו ההוא מיבעי ליה לגופיה ורבי יהודה לגופיה לא צריך דאם כן דלא אתי וסמכו לדרשה ליכתוב זקני העדה ידיהם על ראש הפר ור׳ שמעון אי כתיב הכי הוה אמינא מאי [5]על בסמוך ורבי יהודה גמר ראש [4]ראש מעולה ור״ש לא גמר ראש ראש מעולה תנא [6]ב[8]סמיכה וסמיכת זקנים בג׳ מאי סמיכה ומאי סמיכת זקנים א״ר יוחנן [9]מיסמך סבי א״ל אביי לרב יוסף מיסמך סבי בשלשה מנלן אילימא מדכתיב [5]ויסמוך את ידיו עליו אי הכי תסגי בחד וכי תימא [10]משה במקום שבעים וחד קאי אי הכי ליבעי שבעים וחד קשיא אמר ליה רב אחא בריה דרבא לרב אשי בידא ממש סמכין ליה אמר ליה [7]סמכין ליה בשמא קרי ליה רבי ויהבי ליה רשותא למידן דיני קנסות וחד לא סמיך והא אמר רב יהודה אמר רב ברם [8]זכור אותו האיש לטוב ורבי יהודה בן בבא שמו שאילמלא הוא נשתכחו דיני קנסות מישראל נשתכחו נגרוסינהו אלא בטלו

[10]**איכא ביניייהו.** דלר׳ יהודה יום תקופה גומר ואפילו לא מסכה אלא עשרים ונפלה בכ״ח ליכא מקלת חג ולר׳ יוסי יום תקופה מתחיל ואם נפלה בכ״ח ליכא מקלת חג עד שתחסר כ״ח ותפול תקופה בכ״ב והוה ששה עשר לפני הפסח דהוי ההיא לפני החג חסירה כ״ח הוא דמעברין אבל חסירה בעיר מהכי לא: **ולא מסיימי.** אין סימן איזה מהן קאמר ששה עשר חסירה וכי״ז תפול מעברין אבל נפלה בט״ז אין מעברין דיום תקופה מתחיל ואיכא כוליה חג ומה מיייהו קאמר אפילו נפלה בט״ז מעברין דיום תקופה גומר וליכא כוליה חג ואע״ג דתרוייהו אמרי כחדא ששה עשר חד קאי אחיכרון וחד קאי אגפילה ולא ידעינן הי מיייהו: **שמור את חודש האביב שמור אביב של תקופה שיהא בחודש ניסן.** שמור תקופת [6] חדש ניסן של חמה שיהא בתוך חידושה של לבנה. אביב הוא ניסן של חמה שאין ניסן קרוי אביב אלא על פי ביאול התבואה שמתבכרת בו וכל ביכור התבואה ועתי הקיץ והחורף לחשבון החמה הם. ואמר רחמנא שמור שיהא [8] חדש ניסן של חמה נמשך לתוך ימי חידושה של לבנה דכתיב חדש ואין לשון חידוש נופל אלא על לבנה המתחדשת ואשמועינן שיהא ניסן של חמה נמשך בתוך ימי חידוש הלבנה בתקלת וכמה הן ימי חידושה י״ד ימים מכאן ואילך היא ישנה: **וליעבריה לאדר.** ולידחייה לפסח חד יומא ואי נמי מיקלע פסח בבבל״ו לא איכפת לן דהא דלא עבדינן פסח בבבל״ו טעמא משוש תשרי הוא והיכא דלא אפשר מוטב לעבריה לאדר וליקלע בבבל״ו [9]ומיעבר בקייטא חד ירחא חסר טפי מכסדרן ומיהדר לתשרי בדוחתא ביום הגון ולא נעבריה לשתא למידחייהו לכולהו מועדות חדש שלם: **תנא.** דאחרים מלמעלה למטה קחשיב וה״ק מעברין עד מיעוטו ולא מיעוטה בכלל כלומר אם תחסר תקופת טבת י״ח ימים או י״ז או ט״ז או ט״ז ותפול תקופת ניסן ביום ט״ז מעברין אבל אם חסרה תשרי אם נפלה ביום ט״ז ונפול תקופת ניסן בט״ו אין מעברין דמעברין לאדר ותפול תקופת ניסן בי״ד ויום תקופה מתחיל ועשה פסח בתקופה חדשה: **לעולם בתשרי קיימי.** ומשום הכי ליכא לתקוני מילתא בעבורי ירחי ומדחייא חד יומא למועד דמפרש לעיל [ע״ב] דתשרי לא מידחי חד יומא הוא. ודאמרינן הא ליכא כולה חול המועד בתקופה חדשה קסברי אחרים כוליה חג בעינן ואפילו יו״ט ראשון בתקופה חדשה ויום תקופה גומר הלכך כי נפלה תקופה בט״ו מעברינן: **חג האסיף כתיב.** חולו של מועד משמע. ומשנינן אחרים הכי משמע להו קרא חג האסיף חג הבא בזמן אסיפה דהיינו סוכות יהא בתקופה חדשה: **זקני השוק.** שאינן מסנהדרין: **קטני עדה.** מסנהדרי קטנה: **מיוחדין שבעדה.** סנהדרי גדולה: **על בסמוך.** ולא צריך למיסמך ממש כתב רחמנא ומסמכו ממש: [3]ולר״י משוש סמיכה ממש לא אינטריך ומסמכו אלא ליכתוב את ידיהם על ראש ואגא גמיר ראש ראש מוסמך ידו על ראש העולה (ויקרא א׳): **מימיך סבי.** לקרות להם רבי: **במקום שבעים וחד קאי.** לפי שהיה משה ראש להם ושקול כנולם: **בידא ממש סמכי ליה.** בלשון בעיא גרסינן ליה כלומר מי בעו לאתנויי ידייהו על ריש דקנא: **למידן דיני קנסות.** דאלהים כתיב (שמות כב) דמשמע דייני מומחין והיינו סמוכין ונשאר דיני ממונות לא בעינן מומחין כדאוקימנא בריש פירקין (דף ג:) משוש נעילת דלת והיכא דליכא נעילת דלת כגון בד׳ שומרין וגזילות דייינין בבבל אע״ג דליכא בקנסא לא בעדינן כדמפרש בהמובל (ב״ק דף פד:) אבל שליחותייהו משוש דלא שכיחא ולית בה חסרון כיס: בטלו

עין משפט נר מצוה

קיב א מיי׳ פ״ד מהל׳ קידוש החדש הל׳ ח:
קיג ב מיי׳ פ״ג מהל׳ מעשה קרבנות הלכה י:
קיד ג מיי׳ פ״ד מהל׳ סנהדרין הל׳ ג:
קטו ד מיי׳ שם הל׳ ג:

תורה אור השלם

1. שָׁמוֹר אֶת חֹדֶשׁ הָאָבִיב וְעָשִׂיתָ פֶּסַח לַיְי אֱלֹהֶיךָ כִּי בְּחֹדֶשׁ הָאָבִיב הוֹצִיאֲךָ יְיָ אֱלֹהֶיךָ מִמִּצְרַיִם לָיְלָה:
דברים טז א
2. וְחַג שָׁבֻעֹת תַּעֲשֶׂה לָךְ בְּכוּרֵי קְצִיר חִטִּים וְחַג הָאָסִיף תְּקוּפַת הַשָּׁנָה:
שמות לד כב
3. וְסָמְכוּ זְקֵנֵי הָעֵדָה אֶת יְדֵיהֶם עַל רֹאשׁ הַפָּר לִפְנֵי יְיָ וְשָׁחַט אֶת הַפָּר לִפְנֵי יְיָ ויקרא ד טו
4. וְסָמַךְ יָדוֹ עַל רֹאשׁ הָעֹלָה וְנִרְצָה לוֹ לְכַפֵּר עָלָיו: ויקרא א ד
5. וַיִּסְמֹךְ אֶת יָדָיו עָלָיו וַיְצַוֵּהוּ כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר יְיָ בְּיַד מֹשֶׁה: במדבר כז כג

רבינו חננאל

מעברין [ולא איצטריך למימר דל״ו דלאו] (ל״ו אצטריך למימר דלאו) אלא משום דתנא ר״ג לפני הפסח תנא ר״ג לפני החג. ר״ש אומר אף ר״ג לפני החג מעברין. ואקשינן הלא גם תנא קמא כך אמר ופרקי׳ יום תקופה גומר איכא ביניייהו ואחד מהן אפי׳ פחות מי״ו אם היתה חסרה מעברין ואין מחברר איזה מהן סבר יום תקופה גומר ואיזה מהן סבר יום תקופה מתחיל. אחרים אומרים מיעוטו וכמה מיעוטו י״ד יום. ואקשינן מאי קסברי אי (אפי׳) קסברי יום תקופה גומר וכוליה חג בעינן ב״ד אין מעברין דהא אפי׳ בתר דנפקי מתשרי י״ד ימים ובט״ו חלה תקופת תשרי תחלת חולו של מועד יום י״ז בתשרי הוא והנה כל החג בתקופה חדשה אמאי מעברין בי״ד ופריק רב שמואל בר רב יצחק אחרי׳ בתקופת ניסן קיימי דכתיב שמור את חודש האביב ועשית פסח. שמור אביב של תקופה ועשית פסח. כלומר בעינן תקופה חדשה בי״ד בניסן בעשיית הפסח [פי׳ ר׳ בר״י שמור אביב של תקופה שיהא בחדש. פי׳ שמור שתהא מלאכת העומר קצירתו ותיקונו בתקופה חדשה. ומפורש במנחות פ׳ (יום טוב) [רבי ישמעאל] (שלו) היתה מלאכת העומר עשויה] ל) ואקשינן וליעבריה לאדר שתבא התקופה בי״ג בניסן ולא ליעבריה לשנה ושנינן הכי קתני אם היתה חסרה י״ח או י״ז או י״ו או ט״ו עד מיעוטו דהוא י״ד מעברין. י״ד אין מעברין דאשאר למלוי לאדר. וכמה מיעוטו י״ד יום. רבינא אמר לעולם אחרים אתקופת תשרי קיימי וכוליה חג בעי ואפי׳ י״ט הראשון ומתמהינן יום טוב הראשון חג האסיף כתיב כלומר חג שאתה אוסף בו ופרקינן לעולם אפי׳ י״ט הראשון בעינן בתקופה חדשה חג האסיף תקופת השנה והאסיף דכתיב ביה כסימנא בעלמא כלומר איזה חג בעינן בתקופה חדשה החג שהוא בזמן האסיפה ולאו משום דבעינן ממש בו ביום: **ירושלמי** (ה״ב) כי אכלו את הפסח בלא כתבוה. ר׳ סימון אמר (גלגל ארון) [גולגלת

מסורת הש״ס

ל) רי״ה כמ״, כ) [ר״ה יג.], ג) [ע׳ תוס׳ לקמן יד. ד״ה יכולן], ד) [לעיל ג:], ה) [פפחים סב: סוטה ל:, מנחות כו. סב. לח.], ו) [תוספס׳ פ״ל], ז) [לקמן מז:], ח) ע״ז מ:, ט) שייך לעיל ע״ל, י) נ״ל ומיעבר. רש״ל, כ) רש״ל כ׳ שהוא דיבור מ׳ עם דלעיל, ל) נ״ל כמותן,

הגהות הב״ח

(א) רש״י ד״ה שמור וכו׳ שמור תקופת ניסן כל״ל ותיבת חדש נמחק: (ב) בא״ד שמור שיהא ניסן של חמה כל״ל ותיבת חדש נמחק:

מוסף רש״י

שמור אביב של תקופה. דהייגו ניסן של חמה שיהא בחידוש ניסן הלבנה (ר״ה כא.). **ואין ב״ד שקול.** אין עושין ב״ד שיהא יכול ליתלק שוב כשוב אלא שיהא הכוכב לבד אחד לקיים אחרי רבים להטות (סוטה מד:) ופסק זקנים בית דינא משמע (לעיל ג:).

רבינו חננאל (המשך)

[אל ארונה] הביבוסי מצאו תחת המזבח. ששה דברים עשה חזקיהו גירד עצמות אביו על מטה של חכלים וכיתת נחש הנחושת וגנז טבלא של פרואות והודו לו סתם מי גיחון התחתון וקצץ דלתות ההיכל ועיבר ניסן בניסן ולא הודו לו אין מעברין קודם ר״ה ואם עיברוה אינה מעוברת אבל מפני הדחק מעברין אחר ר״ה מיד אע״פ שאין מעברין אלא אדר אלול לא נתעבר מימיו. והתנינן [סנהדרין פ״ו] אם היה חדש מעובר אם היה לא היה והתני וכשקידשו השנה באושא עבר ר׳ ישמעאל בר׳ יוחנן בן ברוקה ואמר כדברי ר׳ יוחנן בן נורי בשני עבר בארץ ישראל אבל בשאין יכולין בארץ ישראל מעברין בחוצה לארץ ר׳ חנינה בר׳ יוסי הגלילי ואמר כר״ע כו׳ והתני קידשוהו בראשון ובשני ועיברא אמר בשם רב חסדא אותה שנה ג) נתקלקלה קודם זמנו כ״ט יום לאחר עיבורו אין מעברין את השנה בחוצה לארץ ואם עיברוה אינה מעוברת. בבי רב אמר ביכולין לעבר בארץ ישראל אבל בשאין יכולין בארץ ישראל מעברין בחוצה לארץ ויחזקאל ובורוך בן נריה עיברו בחוצה לארץ. חנניה בן אחי ר׳ יהושע עיבר בזר״ל שלח ר׳ חלח איגרין גבי ר׳ יצחק ור׳ נתן. בחדא כתב לקדושת חנניה ובחדא כתב גדיים שהנחת נעשו חיישים ובחדא כתב אם איגך מקבל צא לך למדבר אטד ותהא שוחט (ונחרשת) [ונחונן] זורק קרא קמייתא ואקרון וכר׳. אמר מאן ידע דאינון ידעין כותחי כו׳. כתיב ואל יחר זקני הגולה אמר הקב״ה ביותר הם עלי זקני הגולה חביבה עלי כת קטנה שבא״י יתר מסנהדרין גדולה. החרש והמסגר אלף. ר׳ ברכיה

ל) הדגר ל״ע דל״ב לגמר אמרו אחרים דעד מיעוטו מעברין הא אפילו אם אל מל ט״ז בתקופה חדשה כן אלינא דאחרים רק אלינא דרבא בר״ה ל״ש ומראה דלא גרים אביב אביב אביב של תקופה רק שמור אביב שיהא נחודש ניסן והיינו בניסן של חמה ודו״ק.
מ) בירושלמי אם משמע דהוא דין בפני עצמו דאם מתקדם קודם זמנו כגון ביום כ״ט לאחר עיבורו אינו חל הקידוש ש״ש ואולי דרביו מפרש דמתקלקלה היינו שטעו וקידשוהו ביום כ״ט ולפיכך קדשו למחר פעם שנים ודו״ק

בטלו דיני קנסות. דכיון דליכא סמיכה בטלו: **כין שפי עיירות גדולות.** ולא בתוך העיר שאם יוודע שלא יחמיכו את העיר: **לוכיליות.** חניתות: **ולא קבלו.** לפי שעדיין היה בחור: **אילימא דלא דיינינן דיני קנסות בחוצה לארץ.** והכי קאמר אין סמיכה מועלת בחוצה לארץ ואפילו סמכוהו בארץ: **פשיטא סומכין בחוצה לארץ ונסמכין בארץ.** אם בני בבל נותנין רשות לאחד שבא״י לדון קנסות: **הא אמרן דלא.** דאין סמיכה בחוצה לארץ וכיון דאי הוה בבל הכא לא מצינו למסמכיה כל שכן היכא דליתיה בבל: **סומכין בארץ ונסמכין בחוצה לארץ מאי.** אם הסומך עומד בארץ והנסמך עומד בבבל וליתיה בני סומך מי מהני כאילו איתיה בבל בשעת סמיכה ומאי למידן בחוצה לארץ כתנן סנהדרין נוהגין בחוצה לארץ אי דילמא כיון דליתיה בבל בשעת סמיכה לא מהניא ליה: **לא הוה מסתייע מילתא.** כשהיו אלו לא היה מועל שיס שיטרפו עמו לסומכו ואין תלמא בעינן: **משתקיד.** מחזר ומצפה לסומכו. כמו (ירמיה ה) כי שוקד אני: **מנין שאין נסמכין לכיה עלי.** שאינן זוכין להיות נסמכין: **זקן ממש.** בא בימים: **הכתיב כל מרבית ביתך ימותו אנשים.** כשבאין לכלל אנשים בן שמנה עשרה שנה למה לי למיהדר ומכתביה: **אלא סמיכה.** שאפילו מכמים הבאים לכלל זקנה כגון על ידי תורה וגמילות חסדים כדאמרינן ברש״ש השנה (דף יח.) בזבח ומנחה אינו מתכפר אבל מתכפר הוא בתורה ובגמילות חסדים מכל מקום לא תהא תורת זקנה עליהם להיות רשאים לסנהדרין: **הוי קבל.** אפל: **וקיים.** ותמיה. כלומר הרחק מן הרבנות שמקבלת את בעליה. אפילה מתרגם קבלה (שמות י): **כחל.** לעיניס: **שרק.** לפניס: **פירכום.** לשיער. שיר הוא לכלה נאה שמעלת חן בלא קישוט: **כל מן דין.** כל כמו אלו ומוצא בהן היו סומכין לנו שרשויים הם לסמיכה: **סרמיסין.** לשון הפכניס כמו סרס את המקרא מסופו לראשו (צ״ב דף קיט:). שמהפכין את טעמי תורה: **סרמיטין.** לשון סמרטוט כלומר שאין נותניס טעם הגון לדבריהם: **ממיסין.** ממסגין שמוגענין מלומר טעמי תורה: **עורמיסין.** לא איתפרש: **רבה דעמיה.** נשיא בעמיו: **מדברנא.** מנהיג. על שם שהיה פרנס וקרוב למלכות: **בוצינא דנהורא.** על שם שהיה גדול בנוי כדאמרינן בהשוכר את הפועלים (צ״מ ד׳ פד:) שופריה דר׳ אבהו מעין שופריה ב״דר׳ יוחנן: **כריך מסייך.** נרוך בוצף: **שבשופטיך.** שיהו מזקני סנהדרי גדולה: **מה נהנו מיוחדין שבעדה.** כדפרישית לעיל (דף יג.): **לינמרה לכולה מילתא.** ואפילו מגיינא דמסמה מהתם מיפוק הא מגיא לעיל (שם). וסמכו שניס זקני שניס: **אלא.** לעולם לא גמר גזירה שוה ושופטיך למיוחדין אלעזרין ומגיינא מרבוא דוי״ו: ה״ג **אלא וי״ו דושופטיך למגיינא ורבי שמעון וי״ו לא דריש:** בעליל

ורבי שמעון וי״ו לא דריש אלא מעתה ויצאו שנים ומדדו שנים לרבי יהודה הרי תשעה לרבי שמעון שבעה ההוא מיבעי ליה לכדתניא ויצאו יהן ולא שלוחן ומדדו ישאפילו נמצא בעליל

כלומר לא גמיר גז״ש ואלעזרין שופטיך לסנהדרי גדולה כר״ש וי״ו דושופטיך דריש ר׳ יהודה למגיינא להכיא עוד שניס (שם).

ט) **ועריפת** עגלה בג׳. עריפה לאו דוקא דמדידה הוא דהויא בג׳ כדתנן בפ׳ עגלה ערופה (סוטה דף מד:) ג׳ מצ״ד הגדול שבירושלים היו יוצאין וכו׳ והדר קתני נפטרו זקני ירושלים והלכו זקני אותה העיר ומביאין עגלה ערופה והתם לא קתני ג׳ וקראי נמי דמייתי בגמרא במדידה כתיבי: י) **יכול** זקני השוק. כאן מוכח דזקני משמע הדיוטות וכן לקמן גבי עריפה אמרינן מי כתב זקני ס״א זקני השוק וכן ברש״ש מנות חליצה (יבמות דף קא. ושם) מרבים הדיוטות מדכתיב זקני עירו וקשה דבפ׳ עגלה ערופה (סוטה דף מד:) תנן נמצא סמוך לעיר אאין בה ב״ד לא היו מודדין ומפרש בגמרא דזקני העיר בעינן וליכא ו״ל דזקני העיר שאני דמשמע המיוחדים שבעיר כדדרשינן הכא העדה המיוחדים שבעדה: **לא** שרק **ולא פירכום.** משמע דתרי מילי נינהו ולא כפי׳ הקונטרס כ) (פ״ב) דכתובות שפירש דפוקקת היינו מעברת שרק על פניה כ) והתם מוכח דפוקקת היינו פירכום ואין להאריך: **ורבי** שמעון לא דריש וי״ו. וכן בפ׳ קמא דסוטה (דף ו:) גבי וטהורה דקאמר ר״ש אין זכות תולה בימים המרים וכן בשלהי התכלת (מנחות דף נא:) גבי ומחליפה ותימה דבריש מרובה (ב״ק דף סה:) דריש ר״ש וי״ו ואת אשמו ובפרק (כ) על אלו מומין) האסורים (בכורות כח:) גבי ומן הלאן לרבות הנוגח לקרבן ובריש פ׳ ד׳ מיתות (לקמן דף נא:) דריש ר״ע בת ובת אני דורש ורבי שמעון קאי התם כ) כוותיה וכן קשה מרבי יהודה דדריש הכא וי״ו ובפרק אלו מציאות (ב״מ דף כ.) גבי ומצאתה דאתא לידו משמע וקשה דבריש תמורה (דף ב:) גבי ואם המיר ימיר אמרינן ור׳ יהודה וי״ו לא דריש וכן בשלהי טרף בקלפי (יומא ד׳ מה.) גבי והאש וי״ל דהא דקאמר ש) לא דריש לא משמע ליה לאו משום דלא דרשי ליה כלל אלא דווקא להכיא דרשה קאמר פ):

מתני׳

יד) [נס״ל: שמר], כ) [נע״ז מיתא לוגיאות ופירש״י מיתות אבל בתרוייהו גירסת הערוך לוגיות וכתב המופף שבלשון יון קורין לרומח לוגי וכן בשל״ה דף רלו: שכתב דל״ל לוגיות בכ״ף], ג) מכות ז., ד) [לקמן נב.], ה) כתובות יז., ו) [פירושו של כל אלו השמות ע״ פערוך ערך ממש ג׳], ז) סוטה מד:, ח) [ל״ל אחר ד״ה משתקיד], ט) [דיעקב אמינו], י) [שיך למשנה דף ב.], כ) [שיך לעיל יג:], ל) [ל״ל ס״ק (דף ד׳ ע״ב)], מ) דהתם כל״ל, נ) [ל״ל כלו], ס) [דף נ:], ע) לא דרש ליה ולא משמע ליה כל״ל. רש״ל, פ) [וע״ע תוס׳ מו״ק ח. ד״ה מאי וביוש ותוס׳ מנחות נא: ד״ה וי״ו],

גליון הש״ס

גמ׳ ר׳ **זירא** היה מ״מבר לסיסמכיה. עי׳ ירושלמי פ״ג דנכורים:

הגהות הב״ח

(א) גמ׳ מה עשה ר׳ יהודה: **(ב) שם** הוה מיעטר מלמיסמכיה:

מוסף רש״י

הוי קבל וקיים. הוי עניו ותמיה. קבל לשון אפל, עשה עצמך אפל ואפל (לקמן צב.). כל מן דין סמוכו לנא. כל כמות אלו הוו סומכין לנו לקרותן רבי ולמנותם דיינין (כתובות יז.). לא סמרמיטין. לשון סמרטוטין (שם). ולא מסרמיסין. מסרסין הלכות בהיפך טעמיהן (שם). מחמיסין. אומרים ממיתת הטעם (שם). מטורמיסין. לא איתפרש (שם) עורמיסין כי הכיא דאמר בב״ר (פס״ה) על עורמיסין למיקנא למסמא דמעורמיסא, אנשים ר״קנים (שם. וברש״ל שם שהיא הגה״ה, ועי״ש בגליון). ממתיבתא. מבית המדרש (שם) **לבי** קיסר. ר׳ אבהו הוה מקורב למלכות (ע״ז כח.). **בוצינא דנהורא.** על שם שהיה קלסתר פניו מבהיק כדאמרינן בב״ב (נח.). שופריה דר׳ אבהו מעין שופריה דר׳ יוחנן דנפקי זיהרורים מניה כדאמרינן התם (כתובות יז. ועי״ש בגליון). **בריך** מתייך לשלם. כרוך בוצף לשלום (שם). ואין ב״ד שקול. אין עושין ב״ד שיכול ליחלק שוה בשוה, אלא שיהא הרוב לגד אחד, לקיים אחרי רבים להטות (פוסקים מד:). למיוחדין. הגך דלגבת הגמיא (שם). מזקני זקניך. מדמני למיכתב זקני וכתב זקניך, מיוחדין שבזקניך (שם). זקני השוק. אע״פ שאינן סנהדרין (שם). ושופטיך. זקניס שהם שופטים את ישראל (שם). מוסמכו זקני העדה. דמסיכת פר העלם דבר, ואיתיר ליה שופטיך להכיא עוד שניס (שם). לילף כולה מהתם. דהא ר׳ יהודה התם נמי מתמה קאמר הילף לה מקראי (שם). אלא וי״ו ושופטיך למגיינא.

עין משפט נר מצוה

קטו א מיי׳ פ״ד מהל׳ סנהדרין הל׳ יב:
קיז ב ג מיי׳ שם הל׳ ו:
קיח ד ה מיי׳ פ״ה מהל׳ סנהדרין הל׳ ה ומיי׳ פ״ט מהל׳ רוצח הל׳ ו סמג עשין מז:
קיט ו ז מיי׳ פ״ט מהל׳ רוצח הלכה ו:

תורה אור השלם

1. **וְהִבַּטְתָּ צֹר מָעוֹן כֹּכֶל אֲשֶׁר יֵיטִיב אֶת יִשְׂרָאֵל וְלֹא יִהְיֶה זָקֵן בְּבֵיתְךָ כָּל הַיָּמִים:** שמואל א ב לב
2. **וְאִישׁ לֹא אַבְרִית לְךָ מֵעַם מִזְּבְּחִי לְכַלּוֹת אֶת עֵינֶיךָ וְלַאֲדִיב אֶת נַפְשֶׁךָ וְכָל מַרְבִּית בֵּיתְךָ יָמוּתוּ אֲנָשִׁים:** שמואל א ב לג
3. **וְיָצְאוּ זְקֵנֶיךָ וְשֹׁפְטֶיךָ וּמָדְדוּ אֶל הֶעָרִים אֲשֶׁר סְבִיבֹת הַחָלֶל:**

דברים כא ב

4. **וְסָמְכוּ זְקֵנֵי הָעֵדָה אֶת יְדֵיהֶם עַל רֹאשׁ הַפָּר לִפְנֵי יְיָ וְשָׁחֲטוּ אֶת הַפָּר לִפְנֵי יְיָ:** ויקרא ד טו

רבינו חננאל

יהודה בן בבא סמך ה׳ זקנים ר׳ מאיר ור׳ יהודה ור׳ יוסי ור׳ שמעון ור׳ אליעזר בן שמוע ורב אויה מוסיף אף רבי נחמיה ושנינן ר׳ יהודה אחריני הוו בהדיה והאי דלא חשיב להו משום כבודו דר׳ יהודה בן בבא: **א״ר** יהושע בן לוי אין סמיכה בחו״ל מאי היא דלא דיינינ דיני קנסות בחוצה לארץ והתנן סנהדרין נוהגת בארץ ובחוצה לארץ אלא כשהן הסנהדרין בחוצה לארץ לא סמכי אפי׳ בארץ ומיבעי לן סנהדרן בארץ והנסמכין בחוצה לארץ סומכין או לא סומכין תי״ש דתני ר׳ יוחנן [הוי קא מצטער] עליה דר׳ שמן בר אבא דלא הוה גבייהו דליסמכוה ש״מ אין סומכין בחוצה לארץ. רב חנניה ורב הושעיה מדבית עלי קאתו לפיכך לא אסתמיכו דכתיב לא יהיה זקן בביתך. ואין זקן אלא סמוך בישיבה של ארץ ישראל דהא רבה ואביי מדבית עלי קאתי והוו רישי מתיבתא בבבל (ואינו נקרא זקן סמוך אלא בישיבה של ארץ ישראל) א״ר אלעזר לעולם הוי קבל וקיים ואין אדם עולה לגדולה אלא אם כן מתחלין לו על כל עונותיו: **ירושלמי** תני סמיכות בג׳ תמן קרו למינוייה סמיכותא. א״ר בא בראשונה היה כל אחד ממנה תלמידיו כגון ר׳ יוחנן בן זכאי מינה לר׳ אליעזר ור׳ יהושע ור׳ יהושע לר׳ עקיבא ור׳ עקיבא לר׳ מאיר ולר׳ שמעון וכו׳. חזרו והתקינו שלא יהיו ב״ד ממנין אלא מדעת הנשיא ושלא יהא הנשיא ממנה אלא מדעת ב״ד: **עריפת** העגלה בג׳. ת״ר וכו׳ ויצאו שנים כו׳ פשוטה היא. ואסיקנא כדתניא ויצאו הם ולא